

1 וְשִׁחָרוּר – אם שחרר הלוח את עבדו הכנעני שהיה משועבד
2 למלוה, מִפְּקִיעֵין מִיָּד שֶׁעָבַד – שאף שהיו משועבדים למלוה, אין
3 המלוה יכול לגבותם, ובאופן של הקדש חלה הקדשת הלוח על
4 החפץ ואין המלוה גובהו, ולגבי חמץ חל איסור הנאה על אותו
5 חמץ של ישראל, ואין הגוי גובהו, ואם שחרר את עבדו המשועבד
6 למלוה, יצא העבד לחירות, ואין המלוה גובהו, אלא גובה את
7 חובו ממקום אחר. ולכן גם כאן פריסת הטלית על המת לצורך
8 תכריכין אסרה אותה בהנאה והפקיעה את שיעבוד האשה.
9 הגמרא ממשיכה לדון בענין נכסי צאן ברזל: אֲמַר רַב יְהוּדָה, אִשָּׁה
10 שְׁנִישְׁאָת לְבַעֲלָהּ וְהִבִּיאה עִמָּה נֹכְסִי צֹאן בְּרֹזֶל, אִם הִכְנִיסָהּ לִי שְׁנֵי
11 בָּלִים, וְהָיוּ שְׁנֵיהֶם יָחִיד בְּשׁוּוֹי אֶלֶף זָוִי, וְיִשְׁכְּחוּ – וְנִתְיַקְרוּ וְעָמְדוּ עַל
12 שְׁנֵי אֶלְפִים זָוִי, וְהִתְאַלְמְנָה אוּ הִתְגַּרְשָׁה וּבָאָה לִישׁוּל אֶת נֹכְסֵי צֹאן
13 בְּרֹזֶל שֶׁהִכְנִיסָהּ לוֹ, אֲחֵד מֵהַכֹּלִים נִשְׁלָתָהּ בְּתוֹבָתָהּ – תְּמוּרַת שְׁנֵי
14 הַכֹּלִים שֶׁהִכְנִיסָהּ לוֹ בְּתוֹבָתָהּ, שֶׁהָיָה תִּתְחַיֵּב הַבַּעַל בְּאֲחֵרִית
15 כֹּלִים אֵלּוּ לְשֹׁלֵם לָהּ אֶת שְׁוֵוִים כְּפִי שֶׁהָיוּ בַּעַת הַנִּישׁוּאִין, וְאִם הָיָה
16 שׁוּי שְׁנֵי הַכֹּלִים יָחִיד אֶלֶף זָוִי, וְאִילוּ הִשְׁבַּח שְׁנֵי יִקְרָיו הַכֹּלִים שִׁיךְ
17 לְבַעַל. וְאִתְּךָ – וְאֵת הַכֹּלִי הַנוֹסֵף, אִם מִצֵּד עֲצָמוּ הוּא שִׁיךְ לְבַעַל
18 שֶׁהָיָה הִתְיַקְרוּ בְּרִשְׁוֹתָהּ, מִכָּל מָקוֹם אִם הָיָה רוּצָה נִתְּנָת לְבַעַל
19 דְּמִים כְּשׁוּוֹי הַכֹּלִי עֵתָה, וְנִשְׁלָתָהּ, אִף אִם הַבַּעַל אִינוּ רוּצָה בָּכָּךְ.
20 וְהִטַּעַם שֶׁהָיָה יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁבֵּית אֲבִיהָ, שֶׁכְּבוֹד הוּא
21 לָהֶם שֶׁהַכֹּלִים נִשְׁאָרִים בְּרִשְׁוֹתָהּ. וְלָכֵן תִּקְנֶה שְׁאִין הַבַּעַל יְכוּל
22 לַעֲכַב אֶת הַכֹּלִי אֲצִלּוֹ, אֲלֵא יְכוּלָה לְשֹׁלֵם אֶת שְׁוֵוִי וּלְשִׁטְלוֹ.
23 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: מֵאִי קָא מְשַׁמְעֵי לָן – מִזֶּה הַשְּׁמִיעֵנוּ רַב יְהוּדָה, וְכִי
24 בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁשֶּׁבֵּית אֲבִיהָ יִדְּרָה הָיוּ – שִׁיךְ לָהּ, וְאִין הַבַּעַל
25 יְכוּל לַעֲכַב אֲצִלּוֹ, הָאֵל אֲמָרָה רַב יְהוּדָה חֲדָא וְיִמְנָא – וְהָרִי כְּבֹר
26 אִמֵּר כֵּן רַב יְהוּדָה פַּעַם אַחַת, כְּמִבּוּאָר לַעֲלִי (סו) שְׁאִמֵּר רַב יְהוּדָה
27 שֶׁהָיָה עִמָּה, וְלָכֵן נִשְׁלָתָה אֶת הַנֹּכְסִים עֲצָמָם, וְאִין הַבַּעַל יְכוּל
28 לְסַלְקָהּ בְּמַעֲוֹת. מִתְּרַצַּת הַגְּמָרָא: מָהוּ דְּתִיבָא – אִם רַב יְהוּדָה הָיָה
29 אוֹמֵר רַק לַעֲלִי שֶׁהָיָה עִמָּה, הִיִּינוּ אוֹמְרִים, דְּהָיָה מִיָּלִי – שְׁדִין זֶה
30 נִאֵמַר רַק הִיא דְּמִיָּלִי לְמִשְׁקָל בְּתוֹבָתָהּ – הִיכֵן שְׁבָאָה לְגִבּוֹת אֶת
31 הַנֹּכְסִים בְּפִרְעוֹן הַכְּתוּבָה, וְכִגּוֹן שֶׁהַנֹּכְסִים שׁוּיִם עֵתָה כְּפִי שֶׁהָיוּ
32 שׁוּיִם בְּשַׁעַת הַנִּישׁוּאִין, וְעַל זֶה אִמֵּר רַב יְהוּדָה שִׁיכּוּלָה לְגִבּוֹתָם אִף
33 אִם הַבַּעַל אִינוּ רוּצָה בָּכָךְ מִפְּנֵי שֶׁבֵּית אֲבִיהָ, אֲכָל מִיָּתָן דְּמִי
34 וְיִמְשָׁקֵל – אִךְ אִם הַנֹּכְסִים הִתְיַקְרוּ וְהָיוּ שֶׁל הַבַּעַל, וְהִיא שֶׁהָיָה רוּצָה
35 לַתֵּת דְּמִים לְהוֹרִצָא אֶת הַנֹּכְסִים מִיָּדָהּ, הִיִּינוּ סְבוּרִים לומר שֶׁלֹּא
36 אִינָה יְכוּלָה לְכוּפוֹת לָכָךְ, כִּיֵּן שֶׁהָיוּ שֶׁל הַבַּעַל, קָא מְשַׁמְעֵי לָן רַב
37 יְהוּדָה שֶׁאִף אִם נִתְיַקְרוּ, הָיָה יְכוּלָה לַתֵּת דְּמִים וּלְשִׁטְלוֹ נֹכְסִים אֵלּוּ
38 מִבַּעֲלָהּ, מִשּׁוּם שֶׁבֵּית אֲבִיהָ.

משנה

39 בת ישראל הנישאת לכהן, בחי הבעל הרי היא ועבדיה אוכלים
40 בתרומה, כמבואר במשנה לעיל (סו). שנחשבים לקנינו של הכהן,
41 ואם מת בעלה ויש לה בנים ממנו, היא ועבדיה אוכלים בתרומה.
42 משנתנו מבררת את דינם של אותם עבדי צאן ברזל באופן
43 שהאשה מעוברת: בְּתִי יִשְׂרָאֵל שְׁנִישְׁתָּ לְכֹהֵן, והכניסה לו עבדי צאן
44 ברזל, וְהָיָה הַכֹּהֵן וְהַנִּישָׁה מְעֻבְּרָת מִמֶּנּוּ, אִף שִׁישׁ לָהּ עוֹד בְּנִים
45 מִהַכֹּהֵן, וּמִחַמַּת כֵּן הָיָה עֲצָמָה יְכוּלָה לֵאכּוֹל בְּתִרּוּמָה, לֹא יֵאָכְלוּ
46 עֲבָדֶיהָ בְּתִרּוּמָה, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל עוֹבֵד, כְּלוּמָר, כִּיֵּן שֶׁכָּל הַבָּנִים שֶׁל
47 הַכֹּהֵן יִרְשׁוּ אֶת חֶלֶק אֲבִיהֶם בְּאוֹתָם עֲבָדֵי צֹאן בְּרֹזֶל, וְאִף הָעוֹבֵר
48 יִרְשׁ עִמָּהֶם חֶלֶק אַחֵד, וְהָיָה הוּא שֶׁעוֹבֵד שֶׁל בֵּית כֹּהֵן שְׁנִישָׁה
49 לְיִשְׂרָאֵל שְׁמַת בַּעֲלָהּ שֶׁאֵל אוֹתָהּ מִלֵּאכּוֹל בְּתִרּוּמָה בְּאוֹפֶן מִסּוּיָם,
50 הִיִּינוּ שֶׁאֵם מִת בַּעֲלָהּ וְלֹא הִנִּיחַ בָּנִים חוֹזְרִת לֵאכּוֹל בְּתִרּוּמָה
51 כְּנַעֲנִיָּה, וְאִם הִנִּיחָה בְּתִרּוּמָה בְּאוֹפֶן מִסּוּיָם, וְהִיִּינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל
52 אִינוּ מֵאָכְלִים אֶת הָאִשָּׁה בְּתִרּוּמָה בְּאוֹפֶן מִסּוּיָם, וְהִיִּינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל
53 שְׁנִישָׁה לְכֹהֵן וּמִת בַּעֲלָהּ, שֶׁאֵם הָיָה מִנִּיחַ בָּנִים הִיָּתָה אִשְׁתּוֹ
54 אוֹכֶלֶת בְּתִרּוּמָה מִחַמַּתָּהּ, אִךְ אִם הִנִּיחָה מְעוֹבְרָת אִינָה אוֹכֶלֶת
55 תְּרומה מִחַמַּת הָעוֹבֵר. וְאִף בְּנִידוֹן שֶׁל מִשְׁנַתְנו אִין הָעוֹבֵר מֵאָכְלִי
56 אֶת עֲבָדָיו בְּתִרּוּמָה, וְכִיֵּן שִׁישׁ לוֹ חֶלֶק בָּהֶם וְאוֹתוֹ חֶלֶק אִסּוּר
57 בְּתִרּוּמָה, אִין הָעֲבָדִים יְכוּלִים לֵאכּוֹל בְּתִרּוּמָה, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי.

59 אֲמַרְוּ לוֹ חֲכָמִים, מֵאַחֵר שֶׁהָעֵדָת לָנוּ עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁנִישָׁתָה לְכֹהֵן
60 וּמִת הַנִּישָׁה מְעוֹבְרָת, שְׁאִין עֲבָדֵי צֹאן בְּרֹזֶל אוֹכֵלִים בְּתִרּוּמָה, כִּיֵּן
61 שֶׁהָעוֹבֵר יוֹרֵשׁ וְאִינוּ מֵאָכְלִי, כְּמוֹ כֵּן רָאִינוּ שֶׁהָיָה הָדִין אִף בֵּית כֹּהֵן
62 שְׁנִישָׁתָה לְכֹהֵן וּמִת, וְהַנִּישָׁה מְעוֹבְרָת, שֶׁלֹּא יֵאָכְלוּ עֲבָדֶיהָ בְּתִרּוּמָה
63 מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל הָעוֹבֵד בְּיִרּוּשָׁה, שֶׁהָעוֹבֵר אִינוּ מֵאָכְלִי לְעַבְדּוֹ,
64 וּמִדּוּעַ אִמֵּרַת דִּין זֶה דּוּקָא בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁנִישָׁתָה לְכֹהֵן, וְלֹא בֵּית
65 כֹּהֵן שְׁנִישָׁתָה לְכֹהֵן.

גמרא

66 הגמרא מבררת את טעמו של רבי יוסי, שעבדים שיוֹרֵשׁ הָעוֹבֵר
67 אינם אוכלים בתרומה. מִסְתַּפְּקָא הַגְּמָרָא: אִיבְעִיָא לָהּ – הִסְתַּפְּקוּ
68 בְּנֵי הַיִּשְׁבָּה, הָאֵם מְעֻבָּא דְּרַבִּי יוֹסִי שְׁעוֹבֵר אִינוּ מֵאָכְלִי בְּתִרּוּמָה
69 הוּא מִשּׁוּם דְּקָסְכֵּר שְׁעוֹבֵר הִנְמַצָּא בְּמַעֲוֵי זָרָה – יִשְׂרָאֵלִית, כִּיֵּן הוּא,
70 וְלָכֵן אִין עֲבָדָיו אוֹכֵלִים בְּתִרּוּמָה. אוּ דְלִמָּא – או שְׁמָא טַעְמּוֹ שֶׁל
71 רַבִּי יוֹסִי הוּא מִחַמַּת שְׁנִישָׁתָה בְּפִסּוֹק (וּקְרָא כְּבִיא) וְיִלִּיד בֵּיתוֹ הֵם
72 יֵאָכְלוּ בְּלִחְמוֹ, וּפִסּוֹק זֶה מִלְּמַד שֶׁהָיוּ מֵאָכְלִי אֶת אִמּוֹ בְּתִרּוּמָה,
73 וּמִלְּשׁוֹן 'לִיד' בֵּיתוֹ דְּרִישׁוֹ חֲכָמִים שְׁדוּקָא לִיד – מִי שֶׁכְּבֹר נִלְד
74 מֵאָכְלִי לְאַחֵרִים בְּתִרּוּמָה, אֲבָל מִי שֶׁאִינוּ יִלְד, וְהִיִּינוּ עוֹבֵר, אִינוּ
75 מֵאָכְלִי לְאַחֵרִים בְּתִרּוּמָה, אִף שִׁישׁ לוֹ דִּין כֹּהֵן.
76 וּמִבְּרַת הַגְּמָרָא: לְמָא נִפְקָא מִיָּתָהּ – מִזֶּה הַחִלּוּק לַעֲנִין הָדִין בֵּין
77 שְׁנֵי הַטַּעְמִים. מִבְּאֵרַת הַגְּמָרָא: דִּין עוֹבֵד בְּמַעֲוֵי בְּהֵמָה, שְׁלֹפִי הִטַּעַם
78 הָרָשׁוֹן רַק עוֹבֵר בְּמַעֲוֵי זָרָה דִּינוֹ כֹּהֵן, אֲבָל עוֹבֵר בְּמַעֲוֵי כְּהֵנָּה דִּינוֹ
79 כְּכֹהֵן וּמֵאָכְלִי אֶת עֲבָדָיו בְּתִרּוּמָה. אִךְ לְפִי הִטַּעַם הַשְּׁנִי, שֶׁכָּל מִי
80 שֶׁאִינוּ יִלְד אִינוּ מֵאָכְלִי, אִם כֵּן אִף עוֹבֵר בְּמַעֲוֵי כְּהֵנָּה אִינוּ מֵאָכְלִי
81 אֶת עֲבָדָיו בְּתִרּוּמָה. מִסִּימַת הַגְּמָרָא אֶת סְפִיקָהּ: מֵאִי – מִזֶּה הוּא
82 טַעְמּוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי.
83 הַגְּמָרָא מְבִיאָה שְׁנַחֲלֻק בִּזֵּה אִמּוּרָאִים: אֲמַר רַבָּה, הִיִּינוּ מְעֻבָּא
84 דְּרַבִּי יוֹסִי, דְּקָסְכֵּר, עוֹבֵד בְּמַעֲוֵי זָרָה, זֶה הוּא. וְרַב יוֹסִי אֲמַר, טַעְמּוֹ
85 שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הוּא מִשּׁוּם שֶׁרַק לִיד מֵאָכְלִי תְּרומה לְאַחֵרִים, וְכִי
86 שְׁאִין יִלְד, וְהִיִּינוּ עוֹבֵר, אִינוּ מֵאָכְלִי.
87 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא עַל רַב יוֹסִי: מִיָּתִיב, שְׁנִינוּ בְּבִרְיָתָא, אֲמַרְוּ לוֹ
88 חֲכָמִים דְּרַבִּי יוֹסִי, מֵאַחֵר שֶׁהָעֵדָת לָנוּ עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁנִישָׁתָה לְכֹהֵן,
89 וּמִת הַנִּישָׁה מְעוֹבְרָת, שְׁאִין עֲבָדֵי צֹאן בְּרֹזֶל אוֹכֵלִים בְּתִרּוּמָה, לְפִי
90 שֶׁהָעוֹבֵר יוֹרֵשׁ וְאִינוּ מֵאָכְלִי, אִם כֵּן בֵּית כֹּהֵן שְׁנִישָׁתָה לְכֹהֵן וּמִת
91 הַנִּישָׁה מְעוֹבְרָת, מָהוּ, הָאֵם אִף בִּזֵּה עוֹבֵר יוֹרֵשׁ וְאִינוּ מֵאָכְלִי
92 לְעַבְדָּיו, או שְׁמָא בִּזֵּה עֲבָדָיו אוֹכֵלִים בְּתִרּוּמָה. אֲמַר לָהֶם רַבִּי יוֹסִי,
93 זוֹ – בֵּית יִשְׂרָאֵל מְעוֹבְרָת מִכֹּהֵן, שְׁמַעְתִּי שְׁאִין הָעֲבָדִים אוֹכֵלִים
94 בְּתִרּוּמָה, כִּיֵּן שְׁעוֹבֵר אִינוּ מֵאָכְלִי, וְזוֹ – אִךְ בֵּית כֹּהֵן מְעוֹבְרָת
95 מִכֹּהֵן, לֹא שְׁמַעְתִּי שֶׁהָיוּ הָעֲבָדִים אִסּוּרִים בִּאֲכִילָה, אֲלֵא שְׁמַעְתִּי
96 שְׁמוֹתֵיהֶם לֵאכּוֹל. וְלֹא הִתְבָּאֵר בְּבִרְיָתָא טַעַם הַחִלּוּק. מִסִּימַת
97 הַגְּמָרָא אֶת קוּשְׁיָתָהּ: אִי אֲמָרַת בְּשִׁלְמָא – אִם אֲכִן הִטַּעַם שֶׁל רַבִּי
98 יוֹסִי שְׁעָבָדִים שֶׁל עוֹבֵר אִינָם אוֹכֵלִים בְּתִרּוּמָה, הוּא מִשּׁוּם שְׁעוֹבֵד
99 בְּמַעֲוֵי זָרָה זֶה הוּא, הִיִּינוּ דְּקָאֲמַר לָהּ – מוֹבֵן מִזֶּה שֶׁהָשִׁיב רַבִּי יוֹסִי
100 לְחֲכָמִים, שׁוּ – בֵּית יִשְׂרָאֵל מְעוֹבְרָת מִכֹּהֵן שְׁמַעְתִּי שְׁאִין הָעוֹבֵר
101 מֵאָכְלִי, כִּיֵּן שֶׁהוּא בְּמַעֲוֵי זָרָה, וְהָיָה הוּא זֶה, וְאִילוּ זוֹ – בֵּית כֹּהֵן
102 מְעוֹבְרָת מִכֹּהֵן, לֹא שְׁמַעְתִּי שֶׁאִינוּ מֵאָכְלִי, אֲלֵא הוּא מֵאָכְלִי, כִּיֵּן
103 שֶׁהוּא בְּמַעֲוֵי כְּהֵנָּה וְדִינוֹ כְּכֹהֵן. אֲלֵא אִי אֲמָרַת שְׁטַעְמּוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי
104 הוּא מִשּׁוּם שֶׁרַק לִיד – מִי שֶׁנִּלְד כְּבֹר, מֵאָכְלִי בְּתִרּוּמָה, וְכִיֵּן שְׁאִין
105 לִיד – עוֹבֵר שְׁעָדִין לֹא נִלְד, אִין מֵאָכְלִי לְעַבְדָּיו, אִם כֵּן מֵאִי – מִזֶּה
106 בִּיאֹר דְּבִרֵי רַבִּי יוֹסִי ז' שְׁמַעְתִּי וְזוֹ לֹא שְׁמַעְתִּי, וּמִדּוּעַ יֵשׁ חִילּוּק
107 בֵּינֵיהֶם, וְהָיָה אִיָּהּ הִיא – אוֹתוֹ טַעַם שִׁישׁ בֵּית יִשְׂרָאֵל יֵשׁ גַּם בֵּית
108 כֹּהֵן, שְׁלַעוֹלָם אִין הָעוֹבֵר מֵאָכְלִי, אִף שִׁישׁ לוֹ דִּין כֹּהֵן. מִסִּימַת
109 הַגְּמָרָא: קְשִׁיָּא – אֲכִן קֵשָׁה מִהִבְרִיָּתָא עַל רַב יוֹסִי.
110 שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: 'בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁנִישָׁתָה לְכֹהֵן, וּמִת הַנִּישָׁה מְעוֹבְרָת, לֹא
111 יֵאָכְלוּ עֲבָדָיו בְּתִרּוּמָה מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל עוֹבֵד וְכו', דְּבִרֵי רַבִּי יוֹסִי.
112 הַגְּמָרָא מְבִיאָה עֵתָה מִי חוֹלֵק עַל רַבִּי יוֹסִי בְּדִין זֶה: אֲמַר רַב יְהוּדָה,
113 אֲמַר שְׁמוּאֵל, דִּין זֶה, שֶׁהָעוֹבֵר יוֹרֵשׁ אֶת אֲבִיו וּמִחַמַּת כֵּן אִין
114 הָעֲבָדִים אוֹכֵלִים בְּתִרּוּמָה, זוֹ דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי, אֲכָל חֲכָמִים אוֹמְרִים,
115 אִם יֵשׁ לוֹ לְכֹהֵן שְׁמַת בָּנִים אֲחֵרִים, מִלְּבַד הָעוֹבֵר, הָרִי אוֹתָם בָּנִים

יורשים את העבדים, ואִבְלִים העבדים בתרומה מִשּׁוֹם הַבָּנִים, ואילו העובר אינו יורש כלל, ולכן אף אם דינו כזר, אינו פוסל את העבדים מתרומה. ואם אִין לו לכהן שמת בָּנִים אחרים מלבד העובר, אִבְלִים העבדים בתרומה מִשּׁוֹם הָאֲחִים של המת, שהם כהנים והם יורשים, והעבדים אוכלים מחמתם, ואילו העובר אינו פוסל כיון שאינו יורש עד שיוולד. ואם אִין לו לכהן שמת אֲחִים, אִבְלִים העבדים בתרומה מִשּׁוֹם הַמְשָׁפָחָה כֻּלָּהּ, שאין אחד מישראל שאין לו יורשים, וכל זמן שלא נולד העובר, בני משפחת אביו הקרובים אליו הם היורשים, וכיון שהם כהנים, אוכלים העבדים מחמתם.

מקשה הגמרא: משמע מלשונו של שמואל ש'זו דברי רבי יוסי', ואילו שמואל עצמו לא קִבֵּיָא ליה כמותו שעובר יורש, אלא כחכמים שאין עובר יורש, וקשה, הֲאִמְרָ ליה שְׁמוּאֵל לְרַב הֵנָּה בְּנֵיהֶם – בעל אגדה, הֲוֵי אִיתִי לִי בִי עֲשֶׂהָ – צא והבא לי עשרה בני אדם, כדי לפרסם את הדבר, דְּאִמְרֵי לָךְ בְּאִנְפִּיהוּ – שאומר לך בפניהם, הַמִּנְיָה חפץ לְעוֹבֵר שבמעמי אמו. קִנָּה העובר. ואם כן כל שכן שיכול העובר לירש נכסי אביו, הרי שסובר שמואל כרבי יוסי, שיש זכיה לעובר. מתרצת הגמרא: אין לדיק מלשונו של שמואל שאינו סובר כרבי יוסי, אֲלָא כוונתו ש'זו דברי רבי יוסי' שהעובר יורש, וקִבֵּיָא ליה לשמואל כמותו.

מקשה הגמרא: אם אכן שמואל סובר כרבי יוסי, אם כן מֵאֵי קָא מְשַׁמְעֵ לָן שמואל שאמר זו דברי רבי יוסי, והלא דברי רבי יוסי מפורשים במשנה. מתרצת הגמרא: שמואל בא לחדש דְּפִלְגִי רַבָּנָן עֲלֵיהֶם דְּרַבִּי יוֹסִי, וסוברים שאין העובר זוכה בירושה.

ממשיכה הגמרא ומקשה: וּמִי פִלְגִי – וכי נחלקו חכמים ורבי יוסי בדבר זה, מֵתִיב רַבִּי יוֹסֵא, שנינו בברייתא, דין זה שעובר יורש את עבדי אביו ופוסלם מתרומה, זו עֲדֵית שְׁהָעִיד רַבִּי יוֹסִי מִפִּי שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, וְהוּדוּ לוֹ חכמים, ושלא כדברי שמואל שחכמים נחלקו עליו. מתרצת הגמרא: אֲמַר רַב אִשִּׁי, אין זו קושיא, מִי קִתְּנִי – וכי כתוב בברייתא 'קִבְּלוּ חכמים את דבריו', שמשמעות לשון זו היא שהסכימו לדין שאמר, והרי לא כתוב כן, אלא לשון 'וְהוּדוּ לוֹ' קִתְּנִי במשנה, ומשמע שחכמים חלקו עליו, אלא שהודו לדבריו דְּמִסְתַּתֵּר מִעֲמֵיהֶם – שנראית סברתו של רבי יוסי, שאם העובר זוכה, אין העבדים אוכלים בתרומה, אך מכל מקום היה לחכמים קבלה שעובר אין לו זכיה, ולא הניחו את קבלתם, וסוברים שהעובר אינו יורש והעבדים שהוריש האב אוכלים בתרומה.

הגמרא מביאה ברייתא שנתבארו בה כמה שיטות תנאים בדין עבדי כהן שמת והניח עובר, אם אוכלים בתרומה: תָּנוּ רַבָּנָן בברייתא, כהן שנשא בת ישראל והכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל, ומת והִנִּיחַ בָּנִים והיא אינה מעוברת, אֵלּוּ וְאֵלּוּ – עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל, אִבְלִים בתרומה, והטעם בעבדי מלוג הוא כיון שהם ממון האשה, ומאחר שהיא עצמה אוכלת (מחמת בניה), אף עבדיה אוכלים מחמתה. והטעם בעבדי צאן ברזל הוא מחמת שהם ממון הבנים, והבנים עצמם כהנים הם ומאכילים את

עבדיהם. ואם מת ללא בנים אלא שהִנִּיחָהּ מְעוּבֶּרֶת, אֵלּוּ וְאֵלּוּ אִין אִבְלִים בתרומה. עבדי מלוג אינם אוכלים, כיון שהם של האשה, והיא עצמה אינה אוכלת בתרומה אחרי שמת בעלה ללא בנים, ולכן גם עבדיה אינם אוכלים. ועבדי צאן ברזל אינם אוכלים, כיון שהעובר יורש את העבדים מאביו, והרי הם שלו, אך אינו מאכיל לעבדיו בתרומה. ואם הִנִּיחַ בָּנִים וגם הִנִּיחָהּ מְעוּבֶּרֶת, עֲבָדֵי מִלּוּג שהם שלה, ואין לעובר חלק בהן, אִבְלִים בְּדִרְךָ שְׁהִיא אִבְלָתָהּ, והיא אוכלת מחמת בניה, אך עֲבָדֵי צֶאֱן בְּרִיָּהּ, שהם שייכים ליורשים, לא יֵאָכְלוּ, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל עוֹבֵר שיוורש את חלקו בנכסים, ואינו מאכיל בתרומה, וכיון שלא ידוע איזה חלק יפול לעובר העבדים אסורים, שְׁהָעוֹבֵר פּוֹסֵל את אמו, באופן שהיא בת כהן המעוברת מישראל, שמחמת העובר אינה שבה לבית אביה לאכול בתרומה, וְאִינוּ מֵאָכְלִי את אמו, באופן שהיא בת ישראל המעוברת מכהן, וכמו כן אינו מאכיל אף את עבדיו בתרומה, אלו דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי.

הברייתא מביאה תנאים החולקים על הדין האחרון, של הניח בנים והניחה מעוברת: רַבִּי יִשְׁמַעְיֵאל בְּרִי רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר מִשּׁוֹם אֲבִיו, באופן שהניח הכהן עובר ובת, הֵבֵת מֵאָכְלָתָהּ לעבדי צאן ברזל בתרומה. אך אם הניח עובר ובן, תָּנוּ אִינוּ מֵאָכְלִי לעבדים, ולהלן יבואר טעמו. רַבִּי שְׁמַעְיֹן בֶּן יוֹחִי אֹמֵר, אם הניח הכהן בנים וְכָרִים ועובר, יֵאָכְלוּ עבדי צאן ברזל בתרומה מחמת שהם שייכים לבנים ולהלן יבואר מדוע אין העובר פוסל. ואם הניח כֻּלּוֹ לְבָנוֹת ועובר, לא יֵאָכְלוּ העבדים בתרומה, כיון שיש לחוש שְׁמָא יִמָּצֵא הָעוֹבֵר וְכָר, וְאִין לְבָנוֹת בירושה בְּמִקּוֹם תָּנוּ בְּלוֹם, ונמצא שעתה שייכים העבדים לעובר, ואין עובר מאכיל לעבדיו בתרומה.

הגמרא מבררת עתה את דברי רבי שמעון בן יוחי. מקשה הגמרא: באופן שהניח בנות ועובר, שאמר רבי שמעון בן יוחי שאין העבדים אוכלים בתרומה מחשש שימצא העובר זכר, מֵאֵי אִירָא – מדוע נקט שהטעם הוא שְׁמָא יִמָּצֵא עוֹבֵר וְכָר, והוא יורש לכה, תִּיפּוּק לִיהֶם דְּנִקְבָּה נָמִי פְסָלָה – הרי אף אם העובר נקיבה היא פוסלת את העבדים, שהרי יש לה חלק בירושה כשאר הבנות שהרי לא הניח בנים, ואין עובר מאכיל את עבדיו בתרומה, שהעובר יורש ואינו מאכיל. מתרצת הגמרא: חֲדָא וְעוֹד קָאָמַר – כוונת התנא לומר שבין אם העובר זכר ובין אם הוא נקיבה, אין העבדים אוכלים בתרומה, חֲדָא, שאם נאמר דְּהָעוֹבֵר נִקְבָּה, נָמִי פְסָלָה – גם באופן זה היא פוסלת את העבדים מלאכול בתרומה, שאין העובר מאכיל. וְעוֹד, שְׁמָא יִמָּצֵא הָעוֹבֵר וְכָר, וְאִין לְבָנוֹת בְּמִקּוֹם תָּנוּ בְּלוֹם, והעובר יורש הכל, ואינו יכול להאכיל את עבדיו בתרומה.

ממשיכה הגמרא ומבררת: שנינו בברייתא בדברי רבי שמעון בן יוחי, שאם הניח בנים וְכָרִים ועובר, יֵאָכְלוּ העבדים בתרומה. מקשה הגמרא: מדוע העבדים אוכלים וְהָאִיבָא – והרי יש את הָעוֹבֵר, ואם הוא זכר הרי הוא יורש חלק בעבדים יחד עם אחיו, ואינו מאכילם בתרומה. מתרצת הגמרא: קָסָבַר רַבִּי שְׁמַעְיֹן בן יוחי

אגרות קודש

ב"ה, ימי החנוכה, ה'תשל"ג

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר דניאל ש"י הכהן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפ"ש ממנו ע"י הטלפון.

ובימים מאירים ובהירים אלה הנני לאחל למר ולכל בני ביתו שיחיו ויהיו בכל עניניהם - כהוראת ימי חנוכה ונרות חנוכה - הולך ומוסיף באור, וגם כהוראת ימי חנוכה "על פתח ביתו מבחוץ" - שגם בפעולותיו מחוץ לביתו, כלומר בעסקנות ציבורית והפצת נר מצוה ותורה אור בכלל, יהי מוסיף בנר ואור מיום ליום.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות.

בימות דף סז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קצא

העוֹפֵר בעבדים, שהוא יורש ופוסלם מלאכול בתרומה, ואם כן,
 כשהניח בַּת נָמִי לֹא תֹאכֵל לעבדים בתרומה, באופן שיש גם
 עובר, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל הָעוֹפֵר שִׁיּוּרשׁ בעבדים ומעכבם מלאכול.
 מתרצת הגמרא: אִמֶּר אַבְיִי, אֵין כּוּזַת רַבִּי יִשְׁמַעֲל לומר
 שכשהניח בת ועובר אוכלים העבדים בתרומה מחמת הבת, שהרי
 יש לעובר חלק בירושה והוא פוסלם, אלא הָאָה, בְּנִכְסִים מוֹעֲטִים
 עֲקָרִין, כלומר, אחד מתנאי הכתובה הוא שאם מת האב והניח
 בנים ובנות, הבנות נזונות מנכסיו עד שיתבגרו או עד שינשא,
 ואת שאר הממון יורשים הבנים. אמנם אם הניח נכסים מוֹעֲטִים,
 שאין די בהם גם לזון את בנותיו עד שיתבגרו וגם להוריש לבניו,
 תיקנו חכמים שהבנות נזונות מהנכסים ואין הבנים יורשים כלום.
 ומדובר בְּזֶנֶן דְּאִיכָּא בֶן בְּתָרִי בַת – שהאב הניח בן ובת,
 שמדאורייתא הבן יורש, ואילו מתקנת חכמים הבת נוטלת את
 הנכסים למזונותיה ואין הבן יורש כלום, ובזה אמר רבי ישמעאל
 שהבת מאכילה את העבדים ואין העובר פוסלם, דְּמָה נִפְשָׁךְ – מה
 רצונך לומר, איזה חשש יכול להיות כאן, והרי אִי הָאִי דְּמַעְבְּרָא –
 אם אותו שהיא מעוברת בו בֶּן הוּא, לֹא עֲרִידָה מִהָאִי דְקָאִי – הרי
 אינו ערִידָה מהבן שכבר נולד, שאינו יורש כלום מחמת תקנת
 חכמים, וכמו כן אין העובר יורש, וממילא אינו פוסל את העבדים.
 ואִי העובר בַּת הִיא, גם כן אינה פוסלת, כִּיּוֹן דְּאִמְרֵי אֲבָלָה – מה
 הטעם שבנות נוטלות את הנכסים אף שיש בנים הראויים לירש מן
 התורה, הרי זהו רק בְּתִקְנָתָא דְרַבָּנָן – מחמת תקנת חכמים, ותקנה
 זו שייכת רק בבנות שכבר נולדו וצריכות מזונות, אֲךָ בְּמָה דְלֹא
 נִפְקַח – כל זמן שלא יצא העובר לְאֹוִיר הָעוֹלָם, לֹא תִקְיֵנוּ רַבָּנָן
 שתהיה לה זכות בנכסים, ואינה יורשת כלום, ולכן העבדים
 אוכלים בתרומה מכח הבת שכבר נולדה. וכך הוא ביאור דברי
 רבי ישמעאל, 'הבת מאכלת' כשיש עמה בן והניח האב נכסים
 מוֹעֲטִים. ו'הבן אינו מאכל' כשהניח רק בנים, שבוה אין העבדים
 אוכלים, כִּיּוֹן שֶׁהָעוֹבֵר יורש ומעכבם לאכול משום חלקו.
 מקשה הגמרא על אבִי: בְּמָאִי אִוְקִינְתָּא – באיזה אופן העמדת את
 הבריייתא, הרי בְּנִכְסִים מוֹעֲטִים, ואם כן אִיכָּא סִיפָא – אמור ובאר
 את הסיפא של הבריייתא, שם אמר רבי שמעון בן יוחי שאם הניח
 האב רק בנות אין העבדים אוכלים בתרומה, מחשש שְׁמָאִי בְּמָצָא
 הָעוֹפֵר זָכָר, וְאֵין לְבָנוֹת בְּמָקוֹם בֶּן כָּלוּם, וכיון שהבן הוא עובר
 שאינו מאכיל, אין העבדים אוכלים בתרומה. ואם הבריייתא
 עוסקת בנכסים מוֹעֲטִים, אֲדִידָה, נִכְסִים מוֹעֲטִים רק דְּבָנוֹת נִינְהוּ,
 ולא של הבנים, ומדוע לא יאכלו העבדים בתרומה.
 מתרצת הגמרא: אמנם ברישא מדובר בנכסים מוֹעֲטִים, וכפי
 שביאר אבִי, אֲךָ בְּסִיפָא, שם אמר רבי שמעון בן יוחי שאם הניח
 בנות אין העבדים אוכלים, אֲתָמָן – באנו לְאֹפֶן שֶׁהוֹרִישׁ האב
 נִכְסִים מְרִוּפִין, שהבנים יורשים את חלקם, היתר על מזונות הבנות,
 וכיון שכן העובר יורש, ופוסל את העבדים מלאכול בתרומה.
 הגמרא ממשיכה להקשות על דברי אבִי, שרבי ישמעאל ברבי
 יוסי אמר את דינו בנכסים מוֹעֲטִים. מקשה הגמרא: וְכִי נִכְסִים
 מוֹעֲטִים דְּבָנוֹת נִינְהוּ – האם נכסים מוֹעֲטִים שייכים לבנות,
 שמחמת כן אתה אומר שהעבדים יכולים לאכול בתרומה, וְהָאִמֶּר
 רַבִּי אִסִּי, אִמֶּר רַבִּי יוֹחָנָן, יוֹתִינִין שְׁקִדְמוּ וּמְכָרוּ בְּנִכְסִים מוֹעֲטִים
 שהשאר אביהם, לפני שבאו הבנות לבית דין לתבוע את הנכסים,
 אף שמעיקר הדין אין להם רשות לעשות כן, כִּיּוֹן שֶׁתִּיקְנוּ חֲכָמִים
 שהבנות נזונות מנכסים אלו ואין הבנים יורשים אותם, מכל מקום
 מֶה שְׁפָקְרוּ מְכָרוּ – חלה מכירתם, ואין מוציאם את הנכסים
 מהלקוחות למזונות הבנות, ואף אינן נזונות ממעות המקח
 שקיבלו הבנים, ומוכח שאף אחר תקנת חכמים שיהיו הבנות
 נזונות מנכסים מוֹעֲטִים מכל מקום לענין מכירתם שייכים הנכסים
 לבנים, כעיקר דין התורה, ואם כן אף העובר יורש את חלקו, וזה
 ראוי שיפסול את העבדים מלאכול בתרומה, ומדוע אמר רבי
 ישמעאל שאין העבדים נפסלים מן התרומה.
 הגמרא חוזרת בה מביאור של אבִי בדברי רבי ישמעאל,
 ומבארת באופן אחר. מבארת הגמרא: וְאֵלָּא מִאִי 'בַּת' דְּקָתְנִי

שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁין לְמִיעוּטָא – אין חוששים למיעוט מקרים שיהא עובר
 זה בן יורש, אלא סומכים על הרוב, שלא יהא זה זכר בן קיימא,
 שהרי כל עובר הוא ספק זכר ספק נקיבה, ואף אם הוא זכר יתכן
 שיהא נפל, ובין נקיבה ובין נפל אינם יורשים יחד עם הבנים,
 והחשש שיהא זה זכר בן קיימא הוא מועט, ולכן במקום שהניח
 הכהן בנים אין העובר פוסל את העבדים מלאכול בתרומה.
 תירוץ נוסף: וְאִיִּצְעִית אִימָא, לְעוֹלָם קָבָר רַבִּי שמעון בן יוחי
 שחוֹשְׁשִׁין לְמִיעוּטָא, ולכן באמת מעיקר הדין בזמן שהניח בנים
 ועובר אין העבדים אוכלים בתרומה, מחשש שהעובר הוא זכר בן
 קיימא ויירש את חלקו, ופוסל את העבדים. ומה שאמר רבי שמעון
 בן יוחי שבאופן זה העבדים אוכלים, היינו משום דְּעֲבָדִין לִיה
 תִּקְנָתָא – שעושים תקנה ליורשים, על ידי שמעמידים אפטרופוס
 לעובר ומחלקים את הירושה לכל האחים וגם לעובר, ומחלקים
 באופן שהבנים יקבלו את העבדים, והם אוכלים בתרומה מחמתם,
 ואילו העובר נוטל נכסים אחרים. מוסיפה הגמרא: ודין זה הוא
 בְּדַבְרֵי רַב נַחֲמָן אִמֶּר שְׁמוּאֵל, דְּאִמֶּר רַב נַחֲמָן אִמֶּר שְׁמוּאֵל, יוֹתִימִים
 קִטְנִים שְׁבָאוּ לְחֵלּוֹק בְּנִכְסֵי אֲבִיהֶם, בֵּית דִּין מַעְמִידִין לָהֶם – לכל
 קטן וקטן, אֲפֻטְרופוֹס האחראי על נכסיו, וְכוּרִי לָהֶם חֶלֶק יָפָה,
 כלומר, כל אפטרופוס בורר לקטן שלו חלק יפה, וכשהתגדלו
 הקטנים, יְבֻלִין לְמַחֲוֹת ולבטל את החלוקה הזו. כך אמר רב נחמן
 בשם שמואל, וְרַב נַחֲמָן דִּידֵיהּ – בשיטת עצמו אִמֶּר, שאף אחר
 שהתגדלו היתומים, אין הם יְבֻלִין לְמַחֲוֹת ולבטל מה שעשה
 האפטרופוס, דָּאָם בֶּן – שאם הם יכולים לבטל את חלוקת
 האפטרופוס, מֶה בֶּח בֵּית דִּין יָפָה – הרי זה זלוזל בכח תקנתם של
 חכמים שמינו להם אפטרופוס, אם יכולים היתומים לבטל את
 חלוקתם. ודברי רבי שמעון בן יוחי שאמר 'זכרים יאכלו' הם
 בדברי רב נחמן שממנים אפטרופוס לחלוק את הנכסים, וכיון
 שנותנים האפטרופוסים את העבדים לחלקם של הבנים שנולדו,
 ואי אפשר לבטל חלוקה זו, לכן רשאים הם לאכול בתרומה. אך
 אם כולו בנות אין העבדים אוכלים, לפי שאם העובר זכר הוא
 יירש הכל, שהרי הבנות אינן יורשות כשיש בן, ואין שייך לעשות
 תקנה לחלוק בין העובר לבנות, ונמצא שהעובר יורש את העבדים
 והוא פוסל אותם מאכילת תרומה.
 כיון שנתלה הגמרא את דברי רבי שמעון בן יוחי בדינו של רב
 נחמן, משמע שהחולקים עליו בבריייתא אינם סוברים דין זה.
 מבררת הגמרא: לִימָא – שמה נאמר שדין זה דְּאִמֶּר רַב נַחֲמָן שֶׁתִּקְנוּ
 חֲכָמִים להעמיד אפטרופוס ולחלוק לקטנים, תִּנְיָא הִיא – נחלקו
 בזה רבי שמעון בן יוחי ותנא קמא, שרבי שמעון בן יוחי סובר כרב
 נחמן שמעמידים אפטרופוס לעובר, ולכן כשיש בנים זכרים
 אוכלים העבדים בתרומה. ותנא קמא סובר שאין העבדים אוכלים
 מפני חלקו של עובר, ואינם רשאים לחלוק עד שיגדלו.
 הגמרא חוזרת בה מהתירוץ השני בביאור הבריייתא: לֹא – אין
 התנאים חולקים בדברי רב נחמן, אלא דְּכוּלִּי עֲלִמָא אֵית לְהוּ דְרַב
 נַחֲמָן – הכל סוברים את דינו של רב נחמן, שמעמידים אפטרופוס
 ליתומים קטנים לחלוק, ולדברי הכל אם עשו כן וחלקו ונתנו
 לבנים שנולדו את העבדים, הרי העבדים אוכלים בתרומה. וְהָאָה
 – כאן בבריייתא שנחלקו רבי שמעון בן יוחי ותנא קמא, מדובר
 שלא עשו כן, ולא העמידו אפטרופוס, וּבְחוֹשְׁשִׁין לְמִיעוּטָא
 מְפִלְגִין, וכמו שנתבאר בתירוץ הראשון, שתנא קמא חושש
 למיעוט שאפשר שהעובר הוא זכר ובר קיימא ויורש, ולכן לא
 יאכלו העבדים בתרומה. ורבי שמעון בן יוחי לא חושש למיעוט,
 וכיון שרוב העוברים נקיבות או נפלים ואינם יורשים יחד עם
 הבנים, לכן כשיש בנים העבדים אוכלים בתרומה.
 שנינו בבריייתא לעיל (ע"א): רַבִּי יִשְׁמַעֲל בְּרַבִּי יוֹסִי אִמֶּר מִשּׁוּם
 אֲבִיו, הַבַּת (מאכיל) [מאכלת], הֵנּוּ אֵינוּ מֹאכֵלִים, סברה עתה
 הגמרא שכונתו לומר שאם הניח האב בת ועובר, אוכלים
 העבדים בתרומה. ואם הניח בן ועובר, אינם אוכלים. מקשה
 הגמרא: מִאִי שְׁמָא – במה שונה האופן שהניח בן ועובר, שאנו
 אומרם דְּלֹא מֹאכֵלִים הבן לעבדים בתרומה, הרי זהו מִשּׁוּם חֶלְקוֹ שֶׁל

בברייתא, אם – אלמנת הכהן, שעליה אמר רבי ישמעאל 'הבת מאכלת, וכוונתו לומר שאלמנת כהן האוכלת בתרומה, כגון שיש לה בנים מבעלה הכהן, מאכילה את עבדי המלוג שלה בתרומה, כיון שהם שלה, וכמבואר לעיל (סד). ומה שאמר 'הבן אינו מאכיל' הכוונה בלבו של הכהן, שאינו מאכיל לעבדי צאן ברזל בתרומה, מפני חלקו של העובר בירושה, ובאמת באופן כזה אף הבת אינה מאכילה, מפני חלקו של עובר.

תמדה הגמרא: 'אי קמי, שאין חילוק בין ירושת בן לירושת בת, ולעולם אין העבדים אוכלים בתרומה מחמת העובר, היינו רבי יוסי' – דברי רבי ישמעאל ברבי יוסי שרים לדברי רבי יוסי אביו בברייתא, שלדברי שניהם באופן שאשת הכהן אוכלת, היא מאכילה את העבדי מלוג שלה, ואילו עבדי צאן ברזל אינם אוכלים ששואי מעוברת, משום חלקו של עובר, ובברייתא משמע שהם חולקים, מתרצת הגמרא: באמת אין כאן מחלוקת, וכולה – כל הברייתא רבי ישמעאל רבי יוסי קמינה לה – רבי ישמעאל ברבי יוסי שנה את כל הברייתא הזו בשם רבי יוסי אביו.

משנה

משנתנו מביאה כמה אופנים שבהם אסורה האשה מלאכול בתרומה, בין בבת כהן שנישאת לישראל ובין בבת ישראל שנישאת לכהן: הקושר שבמעי האשה, שמת הבעל והניחה מעוברת, ואין לה בנים ממנו אלא העובר. והקשר – שמת בעלה ללא בנים, והיא זקוקה ליבום או חליצה מאחיו. והאירוסין – שהתקדה לבעלה ועדיין לא נישאת. והחירש – הנשואה לחרש, שנישואיו תופסים רק מדרבנן. וכן תשע שנים ויום אחד ושענינו יבואר בגמרא, כל אלו, אם האשה היא בת כהן שנישאת לישראל, הרי הם פוסלים אותה מלאכול בתרומה, ואם היא בת ישראל שנישאת לכהן, הרי הם לא מאכלין אותה בתרומה.

מוסיפה המשנה ואומרת: לא רק קטן שהוא בן תשע שנים ויום אחד פוסל, אלא אף קטן שיש בו פסק שהוא בן תשע שנים ויום אחד, פסק שאינו בן תשע שנים ויום אחד, גם הוא פוסל. וכן מה שהתבאר שאירוסין פוסלים ואינם מאכלים, זהו אף אם בשעת אירוסין יש פסא אם הביא הארוס שתי שערות והוא גדול קידושו קידושין, ופסא בלא הביא שתי שערות והוא קטן, מספק הוא פוסל אבל אם הוא קטן ודאי, אין אירוסיו אירוסין, ואינו פוסל.

אגב הדינים האחרונים שמחמירים בהם מספק, נוקטת המשנה דין נוסף שיש בו חומרא מספק: אדם שיש לו שתי נשים, ואחת מהן היא בת אחיו, ואין לו בנים, ונפל הפית עליו ועל אשתו שהיא בת אחיו, ומתו, והנידון הוא האם אשתו השניה חייבת ביבום, ואין ידוע אי זה משניהם מת ראשון, האם האיש מת תחילה ונמצא

שנפלו שתי הנשים ליבום, וכיון שבת אחיו אסורה על אביה ופטורה מיבום, אף צרתה נפטרת מיבום, כמבואר לעיל (ב). שצרת ערוה פטורה מיבום. או שמתה בת אחיו תחילה, ונמצא שכשמת האיש היה נשוי רק לאשה השניה שאינה קרובתו, והיא חייבת ביבום, שהרי אין לה צרה הקרובה ליבם שתפטרה מיבום. וכיון שהוא ספק, צרתה חולצת, מחשש שמתה בת אחיו תחילה ואף אם לא מתה תחילה וצרתה פטורה מיבום, אין כל איסור בחליצה, ולא מתיבמת, מחשש שהוא מת תחילה וממילא הצרה פטורה מיבום, ואסורה עליו כדין אשת אח שלא במקום מצוה.

גמרא

שנינו במשנה: 'הקושר, פוסל ואינו מאכיל. מבארת הגמרא את כוונת המשנה: אי בת כהן שנישאת לישראל היא, ומת בעלה, העובר פסיל לה מלשוב לבית אביה לאכול בתרומה, כיון שנאמר לגבי בת כהן הנשואה לישראל שהתאלמנה או התגרשה (ויקרא כב יג) 'ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל', ומלשון 'כנעוריה' יש ללמוד שדווקא בזמן שהיא דומה לזמן נעוריה היא שבה לאכול בתרומה, פריט למעוברת, שכיון שאינה דומה לזמן נעוריה, אינה שבה לאכול בתרומה. ואי בת ישראל שנישאת לכהן היא, ואין לה בנים אלא העובר, לא מאכיל לה העובר בתרומה, כיון שרק ילד – מי שכבר נולד, מאכיל את אמו בתרומה, ואילו מי שאינו ילד, והיינו עובר, אינו מאכיל בתרומה.

שנינו במשנה: 'הקשר, שאף הוא פוסל ואינו מאכיל. מבארת הגמרא: אי בת כהן שנישאת לישראל היא, ומת ללא בנים, ונפלה ליבום לפני אחיו ישראל, פסיל לה היבם מלחזור לבית אביה לאכול בתרומה, שנאמר (שם) 'ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה, ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל', ודרשו שדווקא השבה לבית אביה אוכלת בתרומה, פריט לשומרת יבם שאינה יכולה לשוב לבית אביה שהרי זקוקה ואגודה ביבם. ואי בת ישראל שנישאת לכהן היא, ומת ללא בנים, היבם לא מאכיל לה בתרומה, אף שהוא כהן, משום דקנין כספו, אמר רחמנא – דין זה שהאשה אוכלת בתרומה נלמד מהפסוק (שם כב יא) 'וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו', ואף אשתו נחשבת כמו קנין כספו, והא – ואילו הזקוקה ליבום אינה קנין כספו, אלא קנין דאחיו הוא, ואינה אוכלת בתרומה.

שנינו במשנה: 'האירוסין, פוסלין ואין מאכלין'. מבארת הגמרא: אי בת כהן מאורסת לישראל היא, פסיל לה הארוס מלאכול בתרומה,